

Indicis d'una redefinició de la masculinitat

Adéu al mascle

A l'home, li costa passar del poder a l'aprenentatge. I quan s'adona que la realitat no és com s'imagina, té por. Però hi ha homes disposats a arriscar-se, disposats a reivindicar el plaer global masculí.

Neix un home nou. El crepuscle dels mascles. La masculinitat redefinida. Podrien ser eslògans d'un color optimista pur que, com les lleis, creixen arreu després de moltes pluges de realitat. Però són tot el contrari, eslògans que, com les pluges de realitat, comencen sent un misatge i acaben transformant-se en llei. En aquest cas, de vida. Les avantguardes només confien en elles mateixes, però juguen, arrisquen... perquè saben que la mateixa societat, amb una mentalitat hipotecada, s'autoconvenç, en la ignorància, que s'ha de tenir confiança en la direcció de l'orquestra i en qui dicta la partitura.

No tot ha canviat; tampoc no ha estat sempre tot negre. Hi ha, emperò, en la dècada dels noranta —que promet ser prou avorrida— indicis que el mascle no és moda. I les modes comencen sent justament això, modes, però acaben fent mal. En aquest cas, potser del bo. Hi ha indicis, doncs, que els mites que acompanyen la masculinitat a través dels segles es regeneren. Canvien. Renovar-se o morir —Groucho dixit—. No deixa de ser un discurs marxista. I tot això opera uns canvis en un terreny amb tants grisos com és el sexe i que és l'únic terreny on el fang no molesta. Alguns homes han descobert la càrrega femenina que porten tatuada als gens i la llueixen —“són la punta de llança, la minoria que va per davant”, diu la psicòloga Montserrat Calvo—. D'altres es frustraven fins a la malaltia, la “màquina” els fa fallida i la porten al taller, on els professionals s'hi guanyen la vida dignament. I d'altres escullen, a causa de la por i la contradicció, cohabitar amb una comoditat paleolítica, lliure de responsabilitats.

L'EVOLUCIÓ DE L'HOMME (UNA DE TANTES)

El que queda clar és que alguna cosa es mou en aquest canvi de segle. Comença la

barreja de valors i el primer efecte de la sagnia és una mena de mareig general. Però els efectes secundaris s'obtenen amb preguntes i les solucions s'obtenen a partir de quantificacions. I la queixa generalitzada és que no hi ha informació. Quan els homes es pregunten: ¿quantes vegades s'ha de practicar el sexe cada nit?, ¿quantes vegades per setmana?, ¿com es pot començar el joc del sexe?, ¿quina mitjana d'amants?, no hi ha respostes. En canvi, si es vol saber el nombre de cotxes venuts o les tones de tonyines pescades, la informació es pot obtenir en un minut. ¿Per què? Perquè la gent paga diners per les tonyines i pels cotxes, però el sexe, normalment, la gent l'obté gratuïtament, o en qualsevol cas no s'han de pagar impostos.

La poca informació de què disposem prové dels estudis o dels treballs que porten a terme d'una manera privada els gabinets o instituts de sexologia, urologia i andrologia. Dins d'aquesta generalització i relativització de la informació, a principis de la dècada dels noranta, hi ha la impressió, compartida, que apuntava la doctora Susanna Cañellas en el IV Simpòsium Internacional sobre Andrologia, celebrat a l'Hotel Valparaiso, a Palma de Mallorca, el maig de l'any passat: “Hi ha hagut un paper important en el canvi del rol sexual de la dona que ha creat homes impotents. L'home, enfront d'una major exigència sexual, es torna més o menys impotent”.

El 1985, la revista nord-americana *Savvy*, dedicada a temes de dones que treballen, publicava una enquesta feta a dones executives, on afirmaven que els agradaria tenir relacions sexuals dues vegades cada dia i començar i acabar la jornada laboral d'una manera càlida i emocionant. Però com que això no sol succeir, es confessaven decebudes: amb una mica de sort aconseguen mantenir relacions un o dos cops per setmana. El 55% és consideraven millors al llit que el seu amant; el 43, igual, i el 95 s'autoqualificaven de “bo-

nes” i “excel·lents” a l'hora de fer l'amor.

Evidentment, el vell concepte d'allò masculí ha sofert una erosió irremediable; hi ha noves formes d'entendre la virilitat. Als EUA i a Europa hi ha una incipient inquietud per revisar la condició masculina. En la dècada dels cinquanta, l'home era treballador, responsable, agressiu i, encara que vulnerable a l'opinió pública, no plorava mai. Els seixanta, amb la força del moviment feminista i l'acceptació progressiva del component femení de cada persona, els homes durs queden en evidència. Durant els setanta, els valors tradicionals de la masculinitat es relativitzen i es parla d'inseguretat sexual; el millor representant d'aquesta època és potser l'intel·lectual-malaltís Woody Allen i les seves pel·lícules, i no en va, també va ser a darrers d'aquesta dècada, concretament l'any 1978, quan el director italià Marco Ferreri va rodar la pel·lícula *Ciao maschio* (“Adéu al mascle”), protagonitzada per Gerard Depardieu i Marcelo Mastroianni. En els vuitanta, els homes es preocupen pels seus cossos, desenvolupen la tendresa i diuen que sí a tot allò que els seus pares i avis mai no haurien consentit. I ara, quant tot just es comença a promoure el naixement d'una nova masculinitat, quan les arracades i les camises de flors són valors en alça, els homes no se senten lliures.

CRISI AFORTUNADA

Encara que el feminisme hagi declarat, durant els darrers vint-i-cinc anys, l'escac i mat a l'home tradicional, “és una creença irracional —afirma Montserrat Calvo, especialista en sexologia i teràpia de parelles i vocal de la junta directiva de la Societat Catalana de Sexologia Clínica— pensar que les causes de les pors de l'home són provocades pel feminisme, perquè és precisament l'home qui escull aquesta por. I encara més quan els homes no s'han responsabilitzat mai del seu plaer, sinó que

n'han responsabilitzat les dones". El doctor Miquel Maresma, també membre de l'esmentada Societat, creu que "l'autèntica reivindicació encara no s'ha produït per part dels homes. I la reivindicació és dir: és fals que amb una discreta ejaculació ja n'hi ha prou i és fals que l'ejaculació equival a l'orgasme. Cal reivindicar el plaer global masculí".

I encara que ara la dona presumeixi de poder comparar, i els homes, educats per a competir, no saben on aprendre allò que creien haver d'ensenyar, tampoc és cert que les dones sempre ho hagin ignorat tot. Elles han actuat i han treballat sempre.

Testimonis literaris, masculins i femenins, no en manquen: *Madame Bovary*, del francès Gustave Flaubert, una crítica sobre els falsos valors i les conviccions estretes de la burgesia rural francesa del segle XIX, en què l'esposa d'un metge rural, Emma, es converteix en amant d'un terratinent alhora que ha d'accedir a les peticions sexuals d'un modista que li fa xantatge; o *L'amant de Lady Chatterley*, de l'anglès D.H. Lawrence, en què Constance Chatterley manté un romanç amb un pagès, Oliver Mellors, que treballa per al seu marit Clifford, impotent a causa de ferides de guerra, i que diu, després de pas-

"Igualt igualt que son pare"

L'estudi Guttmacher 1993 assegura, respecte a la infidelitat –en relacions exclusivament heterosexuales–, que els homes nord-americans tenen una mitjana d'un 73% de companyes sexuals. Warren Farrell, autor de *Why Men Are the Way They Are*, creu que aquest percentatge és, actualment, el doble. I pel que fa a les dones nord-americanes, un altre estudi, també d'enguany, el "Janus Report and Sexual Behavior", diu que el 26% de les dones casades tenen amants. El Cosmopolitan Readers Survey 1993 augmenta aquest darrer percentatge fins a un 39%.

Tot i que al nostre país no comptem amb dades d'aquest tipus, n'hi ha una de prou significativa i que desperta la curiositat o, si més no, invita a fer estudis més amplis al respecte. Al març de 1992, la unitat de genètica molecular de l'Hospital Sant Pau de Barcelona va descobrir que entre un 5% i un 7% de les paternitats són falses. Aquesta "sorpresa" és fruit d'un estudi sobre un miler de casos analitzats per l'esmentada unitat per a determinar els perills de transmissió hereditària de malalties greus.

Encara que l'estudi se centra en famílies de risc, els responsables consideren aquest col·lectiu com un grup estàndard i força representatiu. El "regal estadístic" té el següent procés: una anàlisi d'ADN permet de seguir el rastre del gen anòmal, però hi ha vegades que es donen resultats estranys; en un principi es pensa en una errada de laboratori o de mostres i en repetir-se el resultat –la meitat de la dotació genètica és de la mare, però l'altra meitat no es correspon amb el pare–, es decobreix el pastís: paternitat falsa.

Segons dades de l'equip investigador, les falses paternitats es donen en percentatges similars a altres països. A França, per exemple, s'han detectat fins a un 10% de casos. Això indica que, també en infidelitat femenina, Catalunya assoleix un nivell europeu. D'altra banda, això vol dir que quan visitem alguna parella per veure un nadó, en quasi un de cada deu casos la típica frase "¡Si és igualt que son pare!" és una autèntica fallàcia. I encara més: si el fals pare n'està al cas, ens costarà d'esborrar l'etiqueta de veritables hipòcrites.

J. M.

sar la primera nit amb aquell: "Ara sé què és passar una nit amb un home".

A l'home li costa passar d'una situació de poder a una altra d'aprenentatge. I la por apareix quan aquest s'adona que la realitat no és com la idea que s'ha fet de la realitat i d'ell mateix. "Canviar sempre és possible -diu Calvo-, però no és senzill. Això ha portat, afortunadament, una crisi per a l'home; però està bé que es presentin aquestes contradiccions, que hi hagi aquesta por. És bo que l'home vagi evolucionant a una velocitat de risc".

Quan l'home es planteja les seves obligacions com a exigències i viu en funció d'aquestes, comença el problema real. Apareixen les pors esmentades: no quedar bé com a amant, no donar suficient plaer, no "funcionar" -tenir fallides en l'erecció-, no implicar-se emocionalment... Són alguns dels principals qüestionaments.

EL SEXE EN TEMPS DE PRESSA

Però això, ¿és un problema nou o és una cosa que ja hi era i no la vam veure? Segurament ja hi era, però no es manifestava de la mateixa manera o, senzillament, no es manifestava. El que importa ara als

Alguns homes han descobert la càrrega femenina que porten tatuada als gens.

RAFA GIL

sexòlegs no és constatar això, sinó detectar-ne les causes.

Sí que és cert, però, que les consultes dels homes han canviat. S'ha passat de causes com ara la impotència o el dèficit de l'erecció a la manca de desig, a no tenir-ne ganes. I, encara que els elements de fons siguin biològics, hi influeixen també factors de tipus sociològic. Els problemes biològics tenen tractament -medicaments, pròtesis...-, però els psicològics són més complicats. La societat industrial és una societat amb presses, on la gent va per feina, on els mínims per viure han canviat extraordinàriament i on no hi ha condicions de relaxament per estar atent a qüestions de sexe. "I l'esperit lúdic necessita molt de temps", sentència Calvo. L'estress juntament a la contaminació ambiental i als hàbits alimentaris dificulten, d'altra banda, la formació d'espermatozoides i causen problemes d'infertilitat.

El passat mes d'abril, la revista nord-americana *Family Planning Perspectives* publicava un estudi de l'Alan Guttmacher Institute, que és l'entitat que l'edita, sobre la vida sexual de l'home americà. Els autors l'han qualificat com el més complet des del Kinsey Report -de l'any 1948- i el

DIMECRES
30 DE JUNY

A LES 23.00 H

"LES BALEARS
ES PRESENTEN"

Estic dimecres a Canal 9 gran concert de:

Maria del Mar Bonet

acompanyada per l'Orquestra Simfònica i la Coral Universitària de les Illes Balears a València.

Artistes convidats:

Ximo Tébar i Ovidi Montllor
acompanyat de Toti Soler.

Presentat per Antoni Ferrandis.

Direcció artística:

Antoni Parera Fons.

primer informe científicament vàlid sobre el tema: 3.321 homes d'entre 20 anys i 30 són interrogats sobre les seves relacions sexuals i, també segons els autors, per primera vegada en la història de les investigacions sexuals els resultats no són sorprenents.

Segons l'informe Guttmacher, el nombre mitjà de companys i companyes sexuals durant tota la vida d'aquests homes és de 73%. Més d'un quart n'ha tingut tres i un quart, vint o més. La freqüència sexual és d'una mica menys d'un cop per setmana en el seu conjunt i una mica més d'un cop per setmana per als homes casats —relacions heterosexuales—. Una altra dada que es desprèn d'aquest informe és que el 67% dels homes estan contents amb les dimensions del seu penis i no el canviarien en cas que poguessin, encara que fos gratuït i no fes mal.

Una altra enquesta revela que el 30% dels homes viuen el sexe, abans que com a plaer o com un joc, com una tasca esforçada. Potser per això, com més va més homes redefeixen la masculinitat per poder superar l'addicció al treball. Alguns es converteixen en *mestresses* de casa, d'altres retallen les hores extres per a poder passar més temps amb la seva família i d'altres prefereixen dedicar més temps a la seva afició preferida.

L'augment de la permissivitat sexual entre els joves ha comportat, això sí, una modificació dels comportaments sexuals. L'edat d'inici de la vida sexual completa s'ha reduït considerablement —17-18 anys—, mentre que el repertori d'activitats inclou amb major freqüència les relacions genito-orals. A més, les diferències entre dones i homes, sobretot en l'àmbit universitari, decreixen, i això representa la unificació dels escenaris sexuals.

GRUPS D'HOMES

Aquest accés precoç no ha significat, però, de moment la integració de l'home en les activitats de planificació familiar. La següent frase està extreta d'un informe titulat "La sexualitat i l'Organització Mundial de la Salut": "Molts països tenen serveis [de planificació familiar] irregularment distribuïts, mentre que d'altres els tenen distribuïts de forma regular i els preocupa el fet que aquests serveis no siguin molt assequibles ni acceptables per a certs grups —per exemple, joves, immigrants, minusvàlids— o per a l'enorme grup a què fins fa poc s'ha obviat: els homes".

Els homes, però, són cada cop més

conscients d'aquestes contradiccions personals i socials i comencen a qüestionar-se la pròpia imatge masculista. En general, en aquesta societat competitiva i profundament autoritària, la sociabilitat masculina està en crisi. Els homes es reuneixen per a treballar, no per a comunicar-se i compartir intimitats. Al marge de les tradicionals institucions masculines sexistes —eclesiàstiques, militars, esportives, culturals...— s'ha de reconèixer que els primers homes que, possiblement, han creat grup han estat els homosexuals, que, dins del moviment *gai* han obert la lluita per l'alliberament sexual personal i col·lectiu.

Una experiència que ha donat uns resultats absolutament positius han estat els anomenats Grups d'Homes, formats l'any 1985 a València pel psicòleg i sexòleg Joan Vilchez, des de la Societat de Sexologia del País Valencià. La motivació va ser la pròpia sensació d'incomunicació

Alguns estudis indiquen que a l'estat espanyol un 7% de la població és homose-

ARXIU

amb les persones del seu sexe, i es va inspirar en les reflexions del sociòleg Josep Vicent Marquès i de la sexòloga Fina Sanz. Aquests grups, que s'han eixamplat a Barcelona i al País Basc, es basen, fonamentalment, en la investigació de la sexualitat i de la identitat masculina, com també en la difusió i en el debat col·lectiu d'aquests temes.

Els sexòlegs reclamen també un canvi quant als mitjans de comunicació de masses, que, segons aquest col·lectiu professional, desvirtuen la realitat. Es tracta de sortir dels tòpics i de contribuir, al cap i a la fi, a una millor qualitat real de vida.

Joan Marí

L'impacte del poder gai

Tot i que no hi ha dades exhaustives al respecte, alguns sectors apunten que als Països Catalans hi ha un dels índexs d'homosexualitat més elevats d'Europa. Però tot allò d'atractiu que tenen els percentatges quan no hi són, ho tenen de conflictiu quan apareixen, perquè solen estar, normalment, en mans del poder, que no sempre en fa un ús diguem-ne "objectiu". El famós "Informe Kinsey" que es va publicar als EUA l'any 1948, assegurava que el 10% dels nord-americans eren homosexuals. Posteriors investigacions han baixat el percentatge progressivament, fins arribar a l'estudi Guttmacher 1993, que calcula aquest col·lectiu en un 1%. El mateix informe mostra també que el 23% dels homes diuen haver tingut relacions homosexuals en els últims deu anys. D'altra banda, el Janus Report and Sexual Behavior eleva la xifra fins al 30%. Alguns estudis internacionals indiquen que a l'estat espanyol un 7% de la població és homosexual.

Els grups pels drets dels homosexuals recelen d'un percentatge tan baix com l'1% i es pregunten per què hi ha tants problemes amb els homosexuals en temes com la sida i l'exèrcit. Terrenys, d'altra banda, en què tenen la batalla —psicològicament i legalment— pràcticament guanyada. I, sobretot, no hi estan d'acord perquè hi veuen al darre una maniobra encaminada a fer-los febles a l'hora de reivindicar els seus drets. Reivindicacions que aquest 28 de juny, dia

de l'orgull i l'alliberament gai i lesbià, se centren en:

—Reconeixement dels drets de gais i lesbianes en tots els àmbits socials, especialment en el laboral i educatiu, i transformació del marc legal actual.

—Augment de recursos per a la lluita contra la sida i solidaritat amb les persones afectades.

—Reconeixement de les parelles de fet de gais i de lesbianes.

—Pel que fa a qüestions com la repressió a Llatinoamèrica: solidaritat amb els gais i les lesbianes perseguits arreu del món.

—Tractament objectiu i lliure de judicis de valor per part dels mitjans de comunicació.

—Actitud enèrgica contra les accions intolerants i discriminatòries.

J. M.